

DISPUTATIO PHILOSOPHICA,
PHILOSOPHIAE PRI-
MÆ SEU METAPHY-
SICÆ PROOEMIUM exhibens;

• Q U A M

Cum consensu & approbatione Ampliss. Facultatis Philosophicae in Regia Academia Aboensi

• S U B P R E S I D I O

Viri Praeclarissimi

M. JACOB. FLACHSENII, Log. &
 Metaph. Profess. Ord. celeberr. Promotoris
 sui & Praeceptoris omni reverentia
 devenerandi;

Liberalis exercitij gratia publicæ ventilationi submittit
PETRUS HEINRICI CARSTENIUS
 Bergo - Nylandus,

Ad diem Februarij Anni 1668 horis solitis in Auditorio
 superiori & maximo.

A B O Æ,

Excusa à PETRO HANSONIO Acad. Typogr.

Perillustri & Excellentissimo DOMINO,

DN. HERMANNO

Flemisigh Lib. Baroni de Liebelitz/

Dn: de Wilnås / Hermanzor /

Tynings/ Håtö/ Sariß etc. etc.

Sacræ Regiæ Majestatis Regno-
rumq; Sueciæ & Gothiæ Senatori
Gravissimo, Totius Finlandiæ,
Careliæ, Bothniæ orientalis & A-
landiæ Gubernatori Generali,

Nec non Legifero Finlandiæ Australis, Domino
meo gratiosissimo & Mecenati magno

Disputationem hanc humiliumâ animi
Subjectione consecro & offero.

Non mireris Domine Excellentissime, quod il-
lustri Nomi*n* Tu*o* tenuiores hasce pagellas in-
scribere ausus sim: fuit id ipsum solenne & viris eru-
ditione eximijs & quibuscunq; bonarum literarum
studiosis, ut aliquid vel speciminis loco vel exercitij
nomine evulgaturi, de illustri aliquo Patrono sibi cir-
cumspicerent, sub cuius potentium bone honesta ag-
grediendo acerbius judicium evitarent; mihi vero
tanto diligentius & quidem humilima animi subje-
ctione Tu*æ* Excel.^æ favorem ambire necessum fuit,
utpote qui me*æ* probè conscius sim tenuitatis, quæ
longè infra illam dignitatem sita est, ut ad illustrem
Tu*um* conspectum viam affectaret; nec parum has-
ce cogitationes suspendebat, quod non nescius sim
illusterrimæ T:^æ Excell.^æ inter ardua regni negotia
& consilia publicam salutem concernentia consti-
tu*æ*, nec horam nec animum contingere vacantem,
ut ad clientum obsequia quantum per latè celebra-
tam benignitatem velit, respicere possit; spem ta-
men benignioris admissionis & fiduciam audendi fe-
cit cælesti dono T.^æ Excel.^æ concessa pronitas in li-
teras literarumq; cultores; hanc dum quâ par est a-
nimi observantiâ recolo & pervolvo, tanto me ex-
cusatus in hisce pagellis consecrandis acturum non
despero, quanto illa latius per illustres radios sepe
exerere solita fuit. Si quid in me ingenij vel honesti
effet ardoris, quibus Tibi Domine Excellentissime
falem

saltem non displicerem, nullum omitterem move-
re lapidem, qui mihi T. & clementis gratiæ rivos a-
perire possit. Eronte igitur serenâ Domine Gratio-
fissime suscipe hoc levidense munus chartaceum, &
certissimum obsequij mei obsidem subiectæq; men-
tis significationem esse dignare. Deus qui Tibi Do-
mine Excellentissime hanc gratiam præsttit, ut
cum singulari sapientiæ & prudentiæ acumine tam
arduam officij provinciam sustinere possis, ille Te
perennare & quam diutissime Reip. bono superesle
faxit, vitam & incolumentem Tuam continuo an-
norum recursu secundet, promoteat & restaureret,
& Te illustre virtutis promovendæ organon cœle-
sti benedictione cumulet. Ita optat votetq; quam-
diu superest

Illusterrimæ Excellentiæ Tuæ.

Subjectissimus Clientulus.

PETRUS CARSTENIUS.

Altissimo Succurrente Numine.

P R A E F A T I O .

Ulam esse in universa Philosophia scientiam, à qua major promanat utilitas, major facilitas ad quarumvis rerum cognitionem, quam à Metaphysica, res ipsa loquitur: hec enim talis artium et scientiarum pars est, sine qua Philosophorum literatura suum vigorem obtinere non potest; hec prima Philosophia et illa scientia est, quae Aristoteli scientia cum capite dicitur. Hoc studio qui non animum egregie excollerit suum, nuncquam Philosophiae aut Theologie solidam comparare notitiam poserit. Hinc explicaciones communissimorum terminorum, hinc fundamenta distinctionum, decisionum ac solutionum plurimarum fontes peti debent: Unde non injuria Veneranda antiquitas eam instar aquila esse prædicavit solisq. fætum dixit, nubilorum perruptricem, scientiarum opicem et culmen; salam esse libram, nulli subjectam, ceteras scientias huic subjectas esse afferuit. Proinde cum suaſu eorum quorum intererat, publico aliquo specimine memet exercere in animum induxerim, his et innumeris alijs Metaph. encomiis et titulis affectus, ex hac Regina et Principe scientiarum materiam excerptere mihi visum fuit, scilicet de constitutione seu Proœmio Metaphysice; quam quidem subtilliiori dignam ingenio esse judicavi, nihilominus tamen mihi virtus verti non existim, si pro tenuitate ingenij (quam ingenue confiteor) rudiori quam par erat Minerva nobilitissimam hanc materiam delineaverim. Que vero super hoc argumento apud selectiores authores occurrunt sequenti Theorematum Decadi inclusi. Sit itaq. in Nomine Altissimi

THEOREMA I.

*Metaphysica est vox origine græca, ambiguæ significatio-
nis, & præter titulos honorarios varias appellations
ab autoribus sortita est.*

Rerum qui egregiè sataget, evolutionem vocum quibus eæ sunt insignitæ non omittat: ideoq; hoc Theoremate nominalem Metaphysicæ definitionem expendendo ad sequentia mihi aditum parare consultum duxi, ubi tria diligenter veniunt ex- cutienda 1. *Etymologia* 2. *Homonymia* 3. *Synonymia*. Originem itaq; vocis Metaphysicæ quod concernit, desumpta est eæ ex inscriptione Aristotelis, qui tredicim libros quibus hanc doctrinam complexus est μετὰ τὰ φυσικὰ vocavit; hinc inter- pretes Aristotelis eandem Metaphysicam appellare cæperunt: unde patet vocem Metaphysicæ esse origine græcam, nunc La- tio etiam usu donatam ut & cæteræ cæterarum artium appella- tiones. Nomen hoc de se & primò sonat quasi postphysica, id est postnaturalis, descendit enim à μετὰ i. e. post & φυσικὴ naturalis, ut ita Metaphysica sit (1) quasi postnaturalis, cuius ap- pellationis rationem duplicem dare solent, scilicet ordinem In- ventionis & Doctrinæ; vel enim ita dici volunt, quia post Phy- sicam inventa est: nam homines primum indagârunt faciliora i. Met. c. 2. ab istis ad difficiliora factus est transitus, vel quia post Physicam proponenda; siquidem abstractissima diffici- lius intelliguntur. Vel (2) quasi trans seu supranaturalis, quia materia circa quam hæc disciplina est occupata, objecta di- sciplinarum specialium sua communitate superat & transcendent. Ambiguitate non usq; adeò laborat nomen Metaphysicæ, nisi quando usurpatur i. Generaliter & Synecdochice sicq; notat o- minem habitum Theoreticum discursivum. D. Cal. 2. Specialiter & restringit prout unam quandam disciplinam denotat; idq; vel pro- priè & famosè scientiam de Ente, vel impropriè & minus usita- tè eam quæ est de spiritibus, authore Pererio; prior ex speciali hac significatione hujus est loci. Præter titulos honorarios, quos Metaph. tribuunt & majestatem ejus arguunt, cuiusmodi sunt: Domina, Aquila, Regina, Apex disciplinarum, item Theo- logia

logia apud Aristotelem Met. I. II. c. 6. Solet etiam appellari (α) sapientia: competit namq; ipsi requisita sapientiae a Philosopho I. Met. c. 2. recensita, utpote I. versatur circa omnia 2. circa difficilima 3. habet cognitionem certissimam 4. primas rerum causas habet cognitas, & est ad docendum aptissima, non quoad modum & ordinem docendi quod Logicæ competit, sed quoad subministrationem rerum 5. per se appetitur 6. est omnium scientiarum præstantissima ijsq; dominatur imperio scilicet non practico quod Politicæ est proprium, sed theoretico. (β) vocatur prima Philolophia, & Philosophia *μαρτυρική* tum relatè ob principalem eminentiam, quod inter Philosophiæ partes sit dignissima; partim absolute ob virtualem continentiam quod semina totius Philosophiæ in se contineat: tradit enim Axiomata communissima, è quibus scaturiunt conclusiones inferiorum, explicat terminos generalissimos, quorum intellectus ad evidentiam & certitudinem cæterarum disciplinarum haud parum facit. (γ) Scientia catholica & universalis, quia in communi cognoscit omnia, altissimasq; divisiones entis sub universalissima ratione pervolvit. (δ) Ontologia dicitur ab objecto, quæ quidem appellatio licet antiquitatis gloria non usq; adeò sit celebris sed à recentioribus est introducta, nihilominus tamen commoda censenda, quia disciplinæ huic non male convenit.

THEOREMA II.

Metaphysica est Disciplina quædam Philosophica & quidem à reliquis distincta.

Duo hoc Theorema præcipit, 1. quod Metaphysica sit disciplina philosophica 2. quod sit à reliquis distincta. Prius quod attinet membrum, ejus probatio apud omnes Philosophos in confessu est, siquidem habet objectum naturaliter cognoscibile scilicet ens; unde ita infero: *Si Metaphysica objectum est per lumen naturæ cognoscibile, utiq; etiam Metaphysica est disciplina philosophica; at verum prius E. & posterius. Major & Minor* hujus Syllogismi manifestam habent veritatem, nec anxie de reliquis rationibus ejus adassertionis labore; quia eandem non

multi negare ausi sunt. In posteriori membro dicitur, Metaphysicam esse peculiarem disciplinam Philosophicam. Quod his rationibus statum ī: (1) *Quia habet objectum disciplinare peculiare*; unde sic argumentor: *ubicunq; datur Objectum peculiare disciplinare, ibi danda est peculiaris pro tali objecto disciplina*; atqui in Metaphys. datur Objectum disciplinare peculiare E. Major hujus syllogismi est vera, quia disciplinarum constituendarum & distinguendarum fundamentum est objectum: disciplina namq; nihil est aliud quam adæquata objecti coram mente repræsentatio. Omne scibile ad aliquam scientiam referri debet, quoniam illa sunt τὰ ἀγοντα, & inconveniens est aliquid sciri posse, & tamen in nulla scientia expendi. Minor sic firmatur. Conceptus realis, qui in nulla disciplina est principium, affectio vel modus contrahens constituit objectum disciplinæ peculiare: si enim ad alicujus alias disciplinæ objectum revocari possit, vel per modum principij, vel affectionis, aut modi contrahentis, tum non peculiari disciplina opus esset, sed circa illud objectum considerari tum posset ac deberet tanquam in propria sua sede; At Ens quatenus Ens, est talis conceptus realis; siquidem in communissima hac ratione in nulla alia disciplina venit considerandum, neq; sub notione principij, neq; modi afficientis aut restringentis; si namq; aliqua disciplina idipsum auderet, fines suos egredetur & confusio esset metuenda; ex quibus omnibus sequitur Ens quatenus tale, constituere objectum disciplinæ peculiaris scilicet Metaphysicæ, quod erat probandum. 2. Ad constituendam hanc disciplinam accedit necessitas & aliarum disciplinarum indigentia: nam nisi distinctiones, axiomata & termini in alijs disciplinis occurrentes in scientia hac catholica explanarentur, turpis eorum in actu signato repetitio in omnibus disciplinis esset instituenda.

THEOREMA III.

Genus Metaphysicæ legitimum est Scientia.

Aliud atq; aliud genus Metaphysicæ à varijs authoribus sollet assignari, nonnulli artem ejus genus faciunt, ut Timplerus, alij

alij habitum practicum, alij intelligentiam, alij prudentiam, alij sapientiam: sed horum nullum accuratè loquendo genus Metaphysicæ constituit. Quod sapientia ejus genus sit, certant magis etiam doctissimi, quorum sententia defendi potest, si sapientia in genere definiatur ut vult. Dn. D. Calovius, *habitus discursivus, continens notitiam principiorum & conclusionum, sicq; comprehendat sub se sapientiam primam & secundam.*

Quod autem scientia sit legitimum genus probatur 1. à definitione scientie. Habitus theoreticus ex principijs demonstrationis conclusiones deducens certas & infallibiles, est scientia; atqui Metaphysica est talis habitus E. Majoris vis est formalitas scientiæ, quæ si rectè eruatur & nudè menti repræsentetur, est cognitio infallibilis conclusionis, ex principijs demonstrativis. Conditiones scientiæ materiales, non debent in formale seu in ultimum conceptum scientiæ inferri. Minor non potest negari, si modo conclusiones Metaphysicæ examinentur accurate, & demonstrationis natura præcisè in sua formalitate spectetur, ita ut omnibus speciebus attribui possit. Relinquitur ergo quod scientia sit Metaphysicæ genus. 2. Ex scientiæ requisitis genuinis. Cuicunq; habitui genuina scientiæ requisita competit, is est revera scientia; at Metaphysicæ competit E. Major est extra controversiam; scientiæ requisita autem sunt potissimum tria 1. subjectum 2. attributum vel affectio 3. principium seu causa, quæ omnia Metaphysicæ competit. Ergo est scientia; plura qui desiderat, adeat Sheiblerum, Frommum &c.

THEOREMA IV.

Objectum Metaphysicæ est Ens quatenus Ens.

Antequam rei arcem invado, Entis æquivocatio omnium primò tollenda. Usurpatur verò vox entis 1. Generalissimè pro omni eo, quod in propositione affirmatâ subjecti vel prædictati loco poni potest; quo sensu non modo entia rationis & ficta, sed ipsa etiam non entia entis nomen assumunt, & sic est objectum Logicæ externum. 2. Paulo specialius prout ens actu & potentia denotat, quæ significatio Metaphysicorum vulgo est usitatissima 3. Adhuc strictius, ut speciatim quidem ad Ens actu significandum coarctatur, nec tamen entia per accidens,

artificioſa, concreta & modos entis excludat. 4. Iuſto ſtrictius quomodo vel Deo ſoli propter omnimodam independentiam, vel ſubſtantia completae propter perfectionem &c. tribuitur. 5. Propriè & adæquate pro eſſentia vera, reali, poſitiua & actu eſtante; quarum ſignificationum ultima hujus eſt loci. Ut vero in omni objecto, ita & in hoc duo ſunt conſideranda, materiale & formale, ſeu res & modus conſiderandi. Materiale eſt ens; à quo materiali removenda ſunt ea quæ non, niſi æquivocè entia dicuntur & propterea non continentur ſub objecto. Metaphysicæ, ut potè 1. *Ens rationis*, fingitur enim tantum eſſe, ergo in ſe non habet eſſentiam 2. *Ens per acci-dens*: nam quod tale eſt respectu *cauſæ*, eſt ens casuale & fortuitum; talia v. ſub ſcientiam non cadunt. *Ens per accidens*. respectu *ſubiecti*, non præbet ſimplicem conceptum, ſed involvit ſubiectum, adjunctum & respectum inter hæc. *Ens per acci-dens respectu unionis* etiam plura aggregat, & ita non eſt ens ſed entia plura. 3. *Ens negativum*: quia tollit entitatem & formaliter dicit non ens, objectum v. eſt reale quid & poſitivum. 4. *Ens complexum*: nam hoc iterum cum plures simul conceptus menti ſiſtat, non unum objectum eſt ſed multa. 5. *Ens in potentia*: nam 1. in ſe non habet eſſentiam propriam, quam in cauſis putatur habere, illa eſt potentia *cauſæ*, quæ ens reale eſſe ſtatuitur. Illa v. non conſtituit intrinſecè eſſentiam ejus quod adhuc eſt producendum, 2. Deſtituitur affectionibus quas omne objectum neceſſario habet: quis enim di-ceret ens in potentia eſſe e. g. cauſam vel cauſatum. Cauſa non eſt, quia ita eſſet & non eſſet simul; eſſet quia influeret ad eſſe cauſati; non eſſet, quia adhuc producendum eſt. Nihil po-tenſt agere, antequam exiſtit. Non eſſe cauſatum, cum nondum emerſerit eſt ſuis cauſis. 3. Per modos vel species non con-trahi po-tenſt: ens in potentia enim, nec ſubſtantia eſt, quia ſic per ſe ſuſſiſteret antequam eſſet in mundo, quod contradictrium eſt; nec accidens eſt: quod in exiſtit etiam exiſtit; ens in potentia v. nondum exiſtit. 6. *Ens modele* (modus abſtractè conſideratus) non habet eſſentiam, ſed afficit tantum eſſentiam: alias modus vi-ſiſtim ſuos haberet modos & ſic processus fieret.

in infinitum. Deinde modus non potest dici substantia vel accidente.
Formale objecti est ens quatenus ens, duo hoc formale praestat
1. ponit & indicat ea, quae circa objectum Metaphysicæ obser-
vanda sunt, internam nimurum & communem entis essentiam,
cum attributis transcendentibus & modis contrahentibus 2.
removet & excludit quidditates particulariter determinatas
(unde ratio patet, cur corpus quod est quidditas particulariter
determinata non contineatur sub objecto Metaphysicæ) & affe-
ctiones externas statum entis accidentalem indicantes.

THEOREMA V.

*Metaphysica explicando suum objectum, utitur de-
monstratione.*

Superius Metaphysica definita est per scientiam, utitur igit-
ter demonstratione; nam scientia est effectus demonstrationis.
Demonstratio autem est vel *directa* seu *ostensiva*, vel per *im-
possibile*. Utramq; adhibet Metaphysica; in ostensiva duplice ut-
titur principio. Primum est *ipsa essentia*. Ex hoc principio ita
demonstrat: *quicquid habet essentiam realem, illud est verum*,
sed Ens habet essentiam realem, E. Secundum est *affectio prius*
demonstrata, e. g. *quodcumq; est creatum, illud est dependens*,
quoddam Ens est creatum. E. Hæc quidem principia non sunt stri-
cte sic dictæ causæ secundum rem distinctæ ab effectu; tales enim
non possunt in Metaphysica haberi, alias etiam Deo convenienter
veræ causæ, si enti quatenus ens est competenter: sunt tamen causæ
virtuales eorum quae demonstrantur, & tales sufficiunt ad sci-
entiam in ultima formalitate spectatam. Vide Suarez disp. 1.
Met. in demonstratione per *impossibile* seu ad absurdum utitur
primo hoc principio: *impossibile est idem simul esse & non esse*,
Ex hoc ita demonstrat: si non omne ens reale est actu, utiq;
quoddam ens jam est quod aliquando futurum est demum; sed
cōsequens est absurdum quia sic esset & non esset simul; esset quia
ens reale esset; non esset quia futurum esset. Ergo & antecedens.

THEOREMA VI.

Metaphysica certum habet abstracti modum.

Ut quid abstractio sit, sciatur, notandum est eam esse, opera-

rationem mentis, quæ rem è statu singulari instatuum universalem deducit; insuper hunc habet usum accidentalem, ut sub notione materiæ limites disciplinarum indicet & designet, quæ ad quamvis pertineant, & quæ non. Est autem *abstractio quadruplex* 1. alia abstrahit à materia secundum *indifferentiam*, & istos sibi vendicat conceptus, qui immateriatis & materiatis indifferenter communes sunt, licet in sua formalitate nullam materiam implicent, alias dicitur *abstractio Metaphysica*: quia termini Metaphysici ita sunt *abstracti* 2. alia abstrahit à materia secundum *effientiam seu rem*, & illos sibi tantum vendicat conceptus, qui materiam planè respuunt, & *abstractio Pneumatica* nuncupatur. 3. alia abstrahit à materia *signata seu singulari* tantum; hæc tales format conceptus, qui quidem rebus materialibus competent tantum, non v. individuis; dicitur hæc *abstractio Physica*. Deniq; 4. Alia abstrahit à materia singulari simul & universalis; hæc versatur quidem circa res quæ semper in materia existunt sed non considerat eas quatenus sunt in materia. Dicitur alias *abstractio Mathematica*. Ex hisce quatuor abstractionis speciebus prima competit Metaphysicæ, quæ abstrahit secundum *indifferentiam* e. g. veritas, unitas &c. indifferenter se habent ad res materiatas & immateriatas, æq; homo est ens unum ac angelus.

THEOREMA VII.

Quadam in Metaphysica traduntur scientifice quedam verò non scientifice.

Quæ scientifice tractantur ea coërcet ens quatenus ens, & *abstractionis secundum indifferentiam*; traduntur autem hæc vel *directe*, ut entis natura; vel *in ordine ad directum* ut affectiones entis, ejus species & principia demonstrationis: quæ nō scientifice in Metaphysica cognoscuntur, illa in ea habentur vel planè per *accidens*, cum scilicet aut homonymia tollitur ut in distinctionibus nominalibus entis; aut alias per *remotionem* indicatur hoc & istud ad Metaphysicam non pertinere; aut ad eam trahuntur *signatae*, que alias in particularibus disciplinis usitatoribus locum non inveniunt; aut cum *ex occasione* per digressionem commentarij loco aliquid adducitur ad declaranda alia, quod tamen *abstractionem*

etjōnem Metaphysicam excedit; vel ob aliqualem necessitatē cum scilicet aut objecta reliquarum disciplinarum præcognoscit, illaq; illis elaboranda tradit; aut *summa rerum genera complet*; aut *exempli causa* particularia adducit, ut ostendat universalia à particularibus habere suam veritatem.

THEOREMA VIII.

Metaphysica dividitur in partem generalem & specialem.

Ens quā ens est, potest considerari vel generaliter in suo conceptū & affectionibus generalissimis, vel specialiter, ut contrahitur per modos specialiores: quia ergo ubiq; generalia generaliter sunt tractanda & specialia specialiter, hic etiam idem in Metaphysica observari debet. Ergo Metaphysica rectè dividetur in partem generalem & specialem, ita ut contemplatio entis sit vel generalis vel specialis, ut in Metaphysicis magis magisq; videre est.

THEOREMA IX.

Metaphysica est distincta disciplina à Pneumatica.

Multi magni nominis viri tum antiquiores tum recentiores summopere contendunt Pneumaticam ad Metaphysicam optimo jure esse referendam, illiusq; objectum hujus duntaxat ramum seu partem esse; ast quam ex merito tractant illi Metaphysicam, qui entis alicuius particularis, qualis spiritus est, considerationem eidem immiscent videt qui à præconcepta opinione liber est. Pro affirmativa itaq; hujus Theorematis invicta desumitur ratio 1. *Ex diverso objecto formali* anre cuius tribunal hæ lites solent dijudicari, unde tale nectitur argumentum. Quicquid notio entis ut ens non includit illud non spectat ad Metaphysicam; sed spiritum non includit E. Major apud Metaphysicos in confessu est. Minor etiam patebit, quia spiritus quemadmodum & corpus plura ac specialiora involvunt conceptu suo, quam sub notione Entis quatenus est objectum Metaphysicæ ferri queat. 2. *Ex diversitate principiorum & affectionum*, unde sic concluditur: quæ disciplinæ diversa habent principia, diversaq; affectiones, eæ sunt distinctæ; at Metaph. & Pneumatica

funt tales E. Major propositio est vera, quia prout variant objectis, ita etiam ratione eorundem diversa poscunt principia, diversasq; affectiones. Minor quoq; firma est: nam principia Metaphysicæ sunt generalissima & notissima tam secundum se quam secundum nos, qualia sunt: impossibile est idem simul esse & non esse. Totum est majus suâ parte &c. Pneumaticæ principia sunt orta, specialiora nec ita nota; tale est: quæ perfectiones inveniuntur in creaturis eæ etiam suo modo inveniuntur in Deo. Deinde affectiones illius sunt generalissimæ, omni enti vel in sensu coniuncto ut unum verum, bonum; vel in diviso ut causa & causatum &c. competentes; hujus v. sunt speciales e sola spirituali naturâ fluentes cœu sunt immunitas à quantitate, indivisibilitas, illocalitas &c,

THEOREMA X.

Metaphysica est distincta disciplina a Logica.

In Theoremate proximo dictum erat de Metaphysica, quod sit distincta à Pneumatica, nunc sequitur quod sit distincta à Logica, & quanquam nonnulli sint inventi, qui Metaphysicam esse doctrinam quandam peculiarem & distinctam à Logica plane abnegarint, tamen absq; causa, absq; ratione. Quod autem Metaphysica divisa sit à Logica, varia ipsarum discrimina ostendunt (1) Metaphysica & Logica differunt *ratione finium*: finis enim Metaphysicæ est speculari; finis a. Logicæ est operari, atq; hinc illa appetitur propter se, hæc autem propter operationem. 2. Differunt *genere*. Metaphysica est scientia, Logica autem ars. 3. Differunt *objectis*, Logicæ objectum (considerationis) sunt notiones secundæ quibus ad differendum mens nostra uti potest; Metaphysicæ a. objectum est omne ens in quantum ens est; aliàs si de objecto Logicæ externo sermo esset, tum dicendum, quod Logica & Metaphysica differunt, non tantum objecto formalí, sed & materiali, quod evidentissimum est discriben. Aceidit 4. quod Logica sit *disciplina* quædam *notionalis*, Metaphysica v. *realis*; utraq; tamen pars Philosophiæ. Nemo itaq; sano rum Metaphysicam a Logica esse distinctam neget. Atq; hæc in

impræsentiarum afferre potui. Cœterorum quæ non potui, hu-
manus lector, & difficilis materiæ & ætatis ingenijq; mei:
respectu facile, ut spero, mihi gratiam faciet.

SOLI DEO GLORIA.

Egregij Parentis Optimæ spei fili, Ornatiſſ.

DN. PETRE CARSTENI;

Rectè Cicero 3. ad Her. In omni disciplina in-
firma est artis præceptio, sine summa assidui-
tate exercitationis; quod quam sit verum. nô-
runt tum illi, qui exercitia frequentantes, dili-
gentiæ præmia ferunt; nec ignorant illi quietur-
pi potius otio, quam exercendi negotijs dediti,
& jacturam temporis cum Poetâ, & defectum bo-
næ mentis conquerinecessum habent: rectè pro-
in tuis consulis studijs dilecte Carsteni, quod qui
divina providentia parentumq; consilio litera-
rum studijs sacratus es, lectionum auscultationi
& privatis quibus vacas exercitijs publica adde-
re anniteris, eo namq; ipso diligenter audita in-
succum (ut ajunt) & sanguinem convertis; quod
vero materiam eligere volueris in qua jucundi-
tas, difficultas & utilitas certant, ingenij tui felici-
tatem ostendis: illud itaque age, ut quantocius
Deo Patriæ & Tuis maturescas. Vale.

CL AUDIUS Fleming.

Ad juvenem præstantissimum

DN. PETRUM H. CARSTENIUM, In
Regia universitate Aboensi literis & virtuti va-
cantem, ingenij sui & profectus Disputatio-
ne publica specimen edentem, amicum
meum perdilectum;

Rex alitum, summo Divum gratissima regi
Est aquila, alta tenens nubila, præpes ales.
Hæc probat ad solem veneros modulamine pullos;
Splendentis Phœbi ut lumina ferre queant:
Palladias inter princeps ast eminent artes,
Entis quæ tradit noscere delicias.
Abstractam rerum naturam scire bonarum
Hæc docet, Et sophicis celsior est studijs.
Huc gressus flectas quicunq; cacumina rerum
Quæ Stagirita dedit, summa videre cupis.
Jura dat hæc reliquis copiosa scientia cunctis,
Materiem, leges, suppeditare potis.
His alijsq; pijs studijs clarescere pergas
CARSTENI, patrij spesq; decusq; soli.

Festina manu sed amica mente

JACOB. FLACHSENIUS